

PEKÁRY ISTVÁN (1905-1981)
Tengerparti város, 1960-as évek

Olaj, vászon, 78.5×98.3 cm

Jelezve balra lent: Pekáry

Kezdő ár: 1 800 000 Ft / 5 806 EUR

Becsérték: 2 600 000 – 4 500 000 Ft
 Estimated value: 8 387 – 14 516 EUR

KIÁLLÍTVA:

- A szezon legszebb képei. Kieselbach Galéria, 2010. december 10. – 2011. március 1. katalógus: 60.

Pekáry István a műtermében, 1960-as évek

Pekáry István: Háromkirályok, 1941, magántulajdon

Pekáry István: Tengerparti város, 1968, magántulajdon

Az egykori Rudnay-tanítvány Pekáry István képzett művészként fordult a magyar népművészet felé naiv stílusának kialakításakor és gyermekkorra gömri népmeséihez szemléletmódért. Művészete így magán viseli a szerkesztettség és a tudatos jelképteremtés vonásait, sőt olykor egyfajta fanyar íróniát is. A népművészet azonban csak egyik, habár a legalapvetőbb összetevője stílusának, hiszen hatott rá mind Taddeo Gaddi vagy Ambrogio Lorenzetti elbeszélő narratívájú festészete, mind pedig a szőnyegszövés stilizációs módszere és síkszerű képi rendje. Bizonyára van ebben az archaizálásban valami a művészet purifikációja iránti vágyból és a történelemtől való menekülésből is. E törekvéseiben kortársai közül olyan szellemi rokonai vannak, mint a földműves-festő Benedek Péter vagy a szürreálisabb Mokry-Mészáros Dezső.

Az itáliai trecentóval és quattrocentóval római ösztöndíjas éveiben (1939-41) foglalkozhatott behatóbban, iparművészeti érdeklődése viszont már a 30-as években kimutatható, hiszen az 1933-as Fränkel Szalonbeli kiállításán „képszőnyegek”-et, vagyis kárpit-terveket állított ki, melyek közül több a milánói iparművészeti kiállításra készült. E tervek szőnyegszerű struktúrája azonban önálló festménykompozícióinak is fő szervező elve, így nevezhetjük őket akár „szőnyegképek”-nek is.

E művek egyik markáns csoportját a mediterrán tengerparti városokat (pl. Cetara, Amalfi) és az olasz-dalmát szigetvilágot (pl. Ponza, Ventotene) megörökítő, vagy kiindulópontként használó festmények alkotják. E műcsoportot összehasonlítva a magyar falusi élet hétköznapijait és ünnepeit feldolgozó másik nagy egységgel, megállapítható, hogy a mediterrán témák esetében klasszikusabb megoldásokat alkalmaz: kiterített elrendezés helyett madárperspektívát, mellérendelő motívumhasználat helyett hierarchikus felfogást, takarást.

E tengerparti sziklás kikötővárost ábrázoló festmény helyszíne nehezen volna beazonosítható, lényegében a sok hasonló olasz és dalmát városok prototípusa. Térképszerűen láttatott látképe mintha a múltat rögzítené az öszvérén kocogó falubelivel, a sétakocsikázó párral vagy a vízen ringó vitorlásokkal. Minden az élet nyugodt ritmusáról vall, akár a partra húzott csónakok.

A kis kockákból álló városkép a szétszedett, majd gyermeki fantáziával újra összerakott valóság modellje. A mediterrán napfény a kép minden felületén jelen van. Ott vibrál a türkizkék égen és az azúr tengeren, és ott szikrázik a fehér és rózsaszínű házfalakon valami fényködbe vonva a látványt. Ez a látomásszerűség és az idilli hangulat a konkrét tájélményből egy talán sosemvolt Atlantisz képét varázsolja elénk egy boldogabb civilizáció vágyálmaként.

Marosvölgyi Gábor